

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

кафедра загальновійськових дисциплін факультету безпеки державного кордону

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ООК Кін 03.2 «Воєнна історія»
(вибіркова освітня компонента/для набору 2021 року)
ОПП «ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КІНОЛОГІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ»**

Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	25 Військові науки, національна безпека, безпека державного кордону
Спеціальність:	252 Безпека державного кордону
Кваліфікація:	бакалавр безпеки державного кордону
Професійна кваліфікація:	офіцер тактичного рівня Державної прикордонної служби України
Форма навчання:	денна

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри загальновійськових дисциплін
Протокол від “15” січня 2021 року № 19

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Воєнна історія», є вибірковою освітньою компонентою (за спеціальністю) ОПП «Організація діяльності кінологічних підрозділів Державної прикордонної служби України». Пропонується для вивчення на 2 семестрі на кафедрі загальновійськових дисциплін.

Мета вивчення навчальної дисципліни – забезпечення оволодіння курсантами системою знань щодо воєнного мистецтва у війнах, конфліктах та системи охорони кордонів у визначальні періоди як світової, так і національної історії.

Завдання навчальної дисципліни – висвітлити характерні риси війн в давній період, Новий та Новітній часи; дослідити еволюцію воєнного мистецтва Давньої Русі, Козацької держави Богдана Хмельницького, а також в період тотальних війн ХХ століття; висвітлити особливості воєнного мистецтва в локальних війнах і конфліктах ХХ століття; дослідити специфіку охорони кордонів на теренах України в козацьку добу, а також з проголошенням незалежності.

Результати навчання

Курсант, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

знати:

- воєнне мистецтво рабовласницького та феодального періодів;
- воєнне мистецтво Нового часу;
- характерні риси війн в добу зародження і становлення системи капіталістичних відносин;
- мистецтво підготовки та ведення бойових дій козацьким військом;
- особливості воєнного мистецтва Першої світової війни та організацію бойових формацій Українських Січових Стрільців у цей період;
- воєнне мистецтво у Другій світовій війні;
- особливості участі у Другій світовій війні українців та їх військових формувань;
- тенденції локальних війн і збройних конфліктів в новітній історії людства;
- характер спеціальних операцій в локальних війнах і конфліктах ХХ століття;
- систему прикордонної охорони у козацькій державі Богдана Хмельницького;
- еволюцію розвитку та становлення сучасних принципів загальновійськового бою.

вміти:

- порівнювати особливості воєнного мистецтва давньоруського війська та європейських країн в період середньовіччя;
- проводити порівняльний аналіз можливостей козацького війська кінця ХVІ — початку ХVІІІ ст.;
- оцінювати участь українців у Другій світовій війні;
- аналізувати способи та методи ведення бойових дій у другій половині ХХ ст.;
- застосовувати знання для аналізу різних проблем сучасного історичного розвитку, співставляти різні точки зору на події, що відбувались в процесі становлення кордонів і прикордонних структур України.

ознайомитись з:

- зародженням українського флоту в Княжу добу;

- воєнною справою українського козацтва періоду Гетьманщини;
 - зародженням стрілецького руху на теренах України в період Першої світової війни;
 - рухом опору українців в роки Другої світової війни;
 - актуальними проблемами забезпечення територіальної цілісності України в умовах «гібридної» війни;
- історією діяльності прикордонних структур на теренах України.

ВИКЛАДАЧІ: начальник кафедри загальновійськових дисциплін полковник Андрій БІЛОРУС, e-mail: ambilorus@nadps.dpsu;
доцент кафедри загальновійськових дисциплін капітан Максим ФІЛІППОВ, e-mail: mofilippov@nadps.dpsu.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. «Загальна тактика», «Основи бойового забезпечення», «Історія України».

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. Спеціалізований клас (2/301), інтерактивна панель, мультимедійний проектор, комп'ютер (ноутбук), екран, дошка та набір фломастерів, виставка літератури, PowerPoint-презентація.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин																Форми підсумкового контролю								
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота						Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік			
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	індивідуальні заняття	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання					курсова робота	контрольна робота	-----
I	2	4	120	50	22					26					2									70			+
Усього за дисципліну		4	120	50	22					26					2									70			+

Основні методи навчання: МН1.1; МН1.3; МН1.5; МН1.6; МН2.1; МН2.2; МН2.3; МН4.1; МН4.2; МН4.4.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.1; МК1.2; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК4.1.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	Оцінювання
СК-2	Здатність використовувати історичний досвід війн та воєнних конфліктів, підтримувати традиції прикордонної служби.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК4.1.
СК-4	Здатність застосовувати тактичні прийоми загальновійськового бою та бойових дій прикордонних підрозділів, способи дій підрозділів, забезпечувати бойове, ресурсне, інженерно-технічне забезпечення та зв'язок у підрозділі в різних умовах функціонування та різних формах оперативно-службових дій.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК4.1.
Шифр	Програмні результати навчання	Оцінювання
ПРН-1	Знати основні події історії охорони кордонів, війн та воєнних конфліктів.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК4.1.
ПРН-4	Розуміти основні положення теорій управління, безпеки державного кордону, збройної боротьби, зміст правоохоронної діяльності, тенденції їх розвитку та значення для вирішення професійних завдань	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК4.1.
ПРН-8	Виконувати функції управління загальновійськовими та прикордонними підрозділами (прийняття рішення, планування, мотивація та контроль) щодо повсякденної та оперативно-службової діяльності, бойових дій у різних умовах обстановки.	МК1.1; МК1.2; МК2.1; МК4.1.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ 1 курс (2 семестр) на 2021–2022 навчальний рік

Запланована кількість аудиторного навантаження – 50 годин

№ теми	Найменування теми	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин												Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість годин
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
1	Основні етапи розвитку воєнного мистецтва	6	Л2	Сз2	Сз2										01	1/1Л(2); 1/2Сз(2); 1/3Сз(2)	6
2	Тактичне мистецтво козацького війська України	8	Л4	Сз2	Сз2										02	2/1Лз(4); 2/2Сз(2); 2/3Сз(2)	8
3	Розвиток воєнного мистецтва в період з 1914 до 1939 років	8	Л2	Сз2	Л2	Сз2									03	3/1Л(2); 3/2Сз(2); 3/3Л(2); 3/4Сз(2); 4/1Л(2)	10
4	Воєнне мистецтво в Другій світовій війні (1939-1945 роки)	8	Л2	Л2	Сз4										04	4/2Л(2); 4/3Сз(4); 5/1Л(2); 5/2Л(2);	10
5	Характеристика воєнного мистецтва після Другої Світової Війни	10	Л2	Л2	Сз2	Сз4									05	5/3Сз(2); 5/4Сз(4); 6/1Л(2); 6/2Л(2);	10
6	Особливості тактики бойових дій початку ХХІ століття	8	Л2	Л2	Сз4										06	6/3Сз(4); 3(2)	6
Залік		2	32														
Всього		50													Всього		50

Умовні скорочення:

Лекція - Л

Семінарське заняття - Сз

Залік - З

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
І курс					
2 семестр					
50 годин					
1.			16	Основні етапи розвитку воєнного мистецтва.	
	1	лекція	2	<i>Воєнне мистецтво стародавнього світу</i> 1. Воєнне мистецтво у війнах рабовласницьких держав. 2. Воєнне мистецтво у війнах феодальних держав.	[1.1] ст. 8-24, 24-37
		самостійна робота	5	1. Основні фактори, що визначали розвиток стратегії та тактики рабовласницького війська. 2. Тактика грецької армії у бою під Марафоном у 480 році до н. е. 3. Тактика дій армій у битві під Платеями у 479 році до н. е. 4. Тактика дій полководця Епаминонда у бою під Левктрами у 371 році до н. е. 5. Особливості воєнного мистецтва у війнах епохи капіталізму.	[1.1] ст. 8-24, 24-37, 55-60
	2	семінар	2	<i>Воєнне мистецтво у війнах епохи капіталізму</i> 1. Особливості воєнного мистецтва у війнах епохи капіталізму. 2. Особливості ведення бойових дій на початку XVIII століття. 3. Особливості ведення бойових дій на початку XIX століття.	[1.1] ст. 8-24, 24-37, 55-60
		самостійна робота	5	1. Тактика дій армій в битві біля річки Іссе у 333 році до н. е. 2. Військове мистецтво Олександра Невського в Льодовому побоїщі (5 квітня 1242 року). 3. Характеристика особливостей битви на річці Нева (15 липня 1240 року). 4. Воєнне мистецтво у війнах феодальних держав.	[1.1] ст. 8-24, 24-37, 55-60
	3	семінар	2	<i>Основні етапи розвитку воєнного мистецтва</i> 1. Особливості ведення бойових дій в епоху рабовласницьких держав. 2. Особливості ведення бойових дій в епоху феодальних держав. 3. Особливості ведення бойових дій в епоху розвитку капіталістичних держав.	[1.1] ст. 8-24, 24-37, 55-60, [3.5] ст. 212-238
2.			20	Тактичне мистецтво козацького війська України	

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	1	лекція	4	<i>Організаційна побудова та основи тактики бойових дій козацького війська.</i> 1. Організаційна структура та озброєння козацького війська. 2. Тактика дій козацького війська. 3. «Шанці» як нове слово в тактиці середніх віків. 4. Охорона кордонів в козацьку добу.	[1.1] ст. 60-76, [2.5] ст. 156-203
		самостійна робота	6	1. Тактика дій піхоти козацького війська 2. “Табір” як тактика дій козацького війська 3. Тактика дій кінноти козацького війська 4. Артилерія козацького війська 5. Флот козацького війська та його тактика дій	[1.1] ст. 60-76
	2	семінар	2	<i>Тактика охорони кордонів на українських землях в козацьку добу</i> 1. Території, які займала українська людність. 2. Прикордонні структури, які використовувались для охорони кордонів. 3. Здійснення охорони кордонів в добу козацтва.	[1.1] ст. 60-76, 85-87, [2.5] ст. 212-238
		самостійна робота	6	1. Битва під Жовтими Водами (1648 рік). 2. Битва під Корсунем (26 травня 1648 року). 3. Битва під Пилявцями (11–13 вересня 1648 року). 4. Битва під Берестечком (18–30 червня 1651 року). 5. Битва під Зборовом (5–6 серпня 1649 року). 6. Битва під Батогом (22–23 травня 1652 року).	[1.1] ст. 60-76, 87-100, [2.5] ст. 244-267
	3	семінар	2	<i>Охорона кордону козаками та ведення бойових дій</i> 1. Артилерія та флот козацького війська. 2. Замки і фортифікація козацького війська. 3. Тактика дій кінноти козацького війська. 4. Основні битви козацького періоду.	[1.1] ст. 60-76, 87-100, [2.5] ст. 212-238, 244-267
3.			20	Розвиток воєнного мистецтва в період з 1914 до 1939 років.	
	1	лекція	2	<i>Воєнне мистецтво у Першій світовій війні</i> 1. Ведення операцій та тактика дій в роки Першої світової війни. 2. Перше використання зброї масового ураження. 3. Наступ німецьких військ та наступ військ Антанти у 1918 році.	[1.1] ст. 104-131, [2.4] ст. 54-67
		самостійна робота	6	1. Основні етапи громадянської війни. 2. Похід Червоної армії на Польщу. 3. Тактика дій сторін у Верденському бою 21 лютого 1916 року. 4. Бойові дії Першої світової війни на морі. 5. Брусилівський прорив.	[1.1] ст. 131-165, [2.4] ст. 54-67

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	2	семинар	2	<i>Характеристика воєнного мистецтва в період з 1914 до 1939 років.</i> 1. Воєнне мистецтво в кампаніях Першої Світової війни. 2. Воєнне мистецтво в Громадянській війні. 3. Воєнне мистецтво військових конфліктів напередодні Другої Світової війни.	[1.1] ст. 104-131, 131-165, 165-189, [2.4] ст. 54-67
	3	лекція	2	<i>Тактичні особливості охорони кордону на початку ХХ ст.</i> 1. Окремий корпус прикордонної стражі. 2. Організація охорони кордону у період боротьби за незалежність. 3. Тактичні особливості охорони кордону України.	[1.1] ст. 104-131, 131-165, 165-189, [2.4] ст. 54-67
		самостійна робота	6	1. Основні етапи громадянської війни. 2. Похід Червоної армії на Польщу. 3. Тактика дій сторін у Верденському бою 21 лютого 1916 року. 4. Бойові дії Першої світової війни на морі. 5. Брусиловський прорив.	[1.1] ст. 104-131, 131-165, 165-189, [2.4] ст. 54-67
	4	семинар	2	<i>Громадянська війна в Росії (1917-1922 роки)</i> 1. Воєнне мистецтво громадянської війни 2. Тактика дій загонів Нестора Махно. 3. Напад на Польщу й розгром армії Врангеля.	[1.1] ст. 104-131, 131-165, 165-189, [2.4] ст. 54-67
4.			20	Воєнне мистецтво в Другій світовій війні (1939-1945 роки)	
	1	лекція	2	<i>Друга Світова війна.</i> 1. Початок війни, її характер. Бліцкриг. 2. Бойові дії на території України. 3. Бойові дії в Західній Європі, Африці, Балканах.	[2.3] ст. 192-209, 227-258
	2	лекція	2	<i>Бойові дії на території України та за межами СРСР</i> 1. Визволення Правобережної України. Бойові дії за м. Проскурів (Хмельницький). 2. Досвід бойових дій УПА. 3. Тактика наступальних боїв на Європейському театрі Б/Д. 4. Тактика дій збройних сил союзників.	[2.3] ст. 192-209, 227-258
		самостійна робота	12	1. Організація і ведення оборони під Курськом 2. Проведення контрнаступу під Курськом 3. Битва за Дніпро. Бойові дії на півдні України	[2.3] ст. 192-209, 227-258

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	3	семинар	4	<i>Розвиток воєнного мистецтва у Другій світовій війни</i> 1. Тактика загальновійськового бою в обороні. 2. Тактика загальновійськового бою в наступі. 3. Аналіз нових тактичних розробок відповідного періоду.	[2.3] ст. 192-209, 227-258
5.			22	Характеристика воєнного мистецтва після Другої Світової Війни	
	1	лекція	2	<i>Загальна характеристика тактики ведення бойових дій у локальних війнах</i> 1. Основні способи ведення бойових дій у період після Другої світової війни. 2. Війна в Кореї (1950-1953 роки). 3. Війна у В'єтнамі (1961-1975 роки).	[1.1] ст. 261-268, 268-272, 272-278, 278-287, [3.6]
	2	лекція	2	<i>Загальна характеристика тактики ведення бойових дій під час збройного конфлікту в Афганістані (1979-1989 роки)</i> 1. Аналіз форм та способів тактичних дій у ході збройного конфлікту. 2. Розвиток тактики ведення бою з іррегулярними збройними формуваннями. 3. Тактика ведення бойових дій невеликими групами.	[1.1] ст. 261-268, 268-272, 272-278, 278-287, [3.6]
		самостійна робота	6	1. Тактика дій північнокорейських військ. 2. Характеристика тактики дій в'єтнамських військ. 3. Характеристика тактики дій американської армії. 4. Організація та тактика дій афганських партизанів.	[1.1] ст. 261-268, 268-272, 272-278, 278-287, [3.6]
	3	семинар	2	<i>Загальна характеристика тактики ведення бойових дій коаліції проти Іраку.</i> 1. Еволюція тактики дій армії коаліції. 2. Використання новітніх розвід технологій при підготовці та проведенні бойових операцій. 3. Елементи захисту від високоточної зброї.	[1.1] ст. 261-268, 268-272, 272-278, 278-287, [3.6]
		самостійна робота	6	1. Бойові дії коаліції проти Іраку (1990–1991 рр.). 2. Бойові дії російських військ у Чечні. 3. Тактика дій незаконних збройних загонів на території Чечні. 4. Тактика російських військ у Чечні. 5. Бойові дії НАТО проти Югославії.	[1.1] ст. 261-268, 268-272, 272-278, 278-287, [3.6]

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	4	семинар	4	<i>Воєнне мистецтво у другій половині ХХ століття</i> 1. Тактика дій учасників війни у Кореї та В'єтнамі. 2. Загальна характеристика тактики ведення бойових дій під час збройного конфлікту в Афганістані. 3. Особливості ведення бойових дій під час військової кампанії в Іраку.	[1.1] ст. 261-268, 268-272, 272-278, 278-287, [3.6]
6.			20	Особливості тактики бойових дій на межі ХХІ століття	
	1	лекція	2	<i>Особливості тактики ведення бойових дій під час Російсько-Чеченського збройного конфлікту</i> 1. Досвід планування та аналіз ведення бойових дій в населеному пункті. 2. Досвід планування та аналіз ведення бойових дій в лісисто-гористій місцевості. 3. Особливості здійснення мінно-засадної боротьби.	[1.1] ст. 291-305, 309-312, 312-314, [2.6]
	2	лекція	2	<i>Тактика «грубої сили» на початку 2000-х років</i> 1. Тактика дій учасників Балканської кризи. 2. Російсько-Грузинська війна. 3. Бойові дії під час громадянської війни в Лівії. 4. Аналіз бойових дій в ході Російської збройної агресії проти України	[1.1] ст. 291-305, 309-312, 312-314, 314-334, [2.6]
		самостійна робота	12	1. Тактика дій російських військ у Чечні 2. Аналіз операції коаліційних військ у Лівії 3. Передумови, перебіг та результати збройного конфлікту в Грузії 4. Тактика дій незаконних збройних формувань в ході конфлікту в окремих районах Донецької та Луганської областей	[1.1] ст. 291-305, 309-312, 312-314, 314-334, [2.6]
	3	семинар	4	<i>Воєнне мистецтво в кінці ХХ – на початку ХХІ століття</i> 1. Розвиток тактики дій в сучасних умовах. 2. Досвід сучасних локальних війн та збройних конфліктів. 3. Бої під Іловайськом. 4. Бої під Дебальцевим. 5. Тактика стримування та використання окремих опорних пунктів.	[1.1] ст. 291-305, 309-312, 312-314, 314-334, [2.6]
		Залік	2		
		Всього ауд. годин	50		
		Всього годин	120		

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Базова

1. Бунєєв Т. В. Історія війн та збройних конфліктів : підручник / Т. В. Бунєєв, І. Г. Блощинський, С. В. Сінкевич. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2016. – 340 с.
2. Кабачинський М. І. Історія кордонів України: Навчальний посібник / М. І. Кабачинський. – Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2008. – 344 с.
3. Локальні війни, воєнні та прикордонні конфлікти (XX століття) : Навчальний посібник / Т. В. Бунєєв, А. С. Сіцінський, О. В. Богуш та ін. – Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2006. – 435 с.

2. Допоміжна

- 2.1. Боєчко В. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан / В. Боєчко, О. Ганжа, Б. Захарчук. – К.: Основи, 1994. – 168 с.
- 2.2. Дністрянський М. С. Кордони України / М. С. Дністрянський. – Львів : Світ, 1992. – 144 с.
- 2.3. Історія війн і збройних конфліктів : Курс лекцій / М. М. Видиш, І. І. Статуєв, О. А. Сціборовський та ін. – Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2006. – 107 с.
- 2.4. Історія війн і збройних конфліктів : Альбом схем / М. М. Видиш, І. І. Статуєв, О. А. Сціборовський та ін. – Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2008. – 108 с.
- 2.5. Історія українського козацтва. Нариси у двох томах / під ред. В. А. Смоля. — Київ : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2006. – Т.1. – 800 с.
- 2.6. Історія українського козацтва. Нариси у двох томах / під ред. В. А. Смоля. — Київ : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2007. – Т.2. – 724 с.
- 2.7. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років XX ст.) / І. Крип'якевич, Б. Гнатевич, З. Стефанів та ін. Упорядник Б. З. Якимович. – 4-те вид., змін і доп. – Львів: Світ, 1992. – 712 с.
- 2.8. Кабачинський М. І. Історія кордонів та прикордонних військ України : Монографія / М. І. Кабачинський. – Хмельницький : Вид-во Хмельницької міської друкарні, 2000. – 216 с.
- 2.9. Кабачинський М. І. Історія охорони кордонів України : Монографія / М. І. Кабачинський. – Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2005. – 355 с.
- 2.10. Котляр М. Ф. Нариси воєнного мистецтва Давньої Русі / М. Ф. Котляр. – К. : Наш час, 2010. – 280 с.
- 2.11. Нариси воєнно-політичної історії України : Навчальний посібник / С. О. Кубіцький, В. Л. Кирик, А. Б. Єрмоленко, С. В. Сірий, В. Г. Безбах. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 375 с.

3. Інформаційні ресурси в інтернеті (інтранеті)

- 1.1. Офіційний сайт інституту історії НАНУ. – Режим доступу : [http:// history.org.ua](http://history.org.ua)
- 1.2. Офіційний сайт ДПСУ. – Режим доступу : <http://dpsu.gov.ua>
- 1.3. Електронна бібліотека підручників. – Режим доступу : <http://studentam.kiev.ua>
- 1.4. Бібліотека українських підручників. – Режим доступу : <http://pidruchniki.ws>

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення https://nadpsu.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-_12.01.-.pdf.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики, дискусії.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Курсанти, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо курсант (слухач, студент) не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, курсанту (слухачу, студенту) курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку курсант (слухач, студент) представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Додаток А

Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Словесні методи	
МН 1.1	Лекція
МН 1.2	Розповідь
МН 1.3	Пояснення
МН 1.4	Бесіда
МН 1.5	Інструктаж
МН 1.6	Дискусія
МН 1.7	Диспут
2. Наочні методи	
МН 2.1	Демонстрація
МН 2.2	Ілюстрація
МН 2.3	Спостереження
3. Практичні методи	
МН 3.1	Лабораторна робота
МН 3.2	Практична робота
МН 3.3	Пробні вправи
МН 3.4	Творчі вправи
МН 3.5	Усні вправи
МН 3.6	Практичні вправи
МН 3.7	Графічні вправи
МН 3.8	Технічні вправи
МН 3.9	Групові вправи
4. Методи самостійного та індивідуального навчання	
МН 4.1	Рецептивний
МН 4.2	Репродуктивний
МН 4.3	Евристичний
МН 4.4	Дослідницький

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
МК 2.8	Реферат
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний